

2024 03 21
NSMOT 2024/02

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRO 2006 M. BALANDŽIO 5 D. ĮSAKYMO NR. A1-93 “PAKEITIMO

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau - NSMOT) teikia pastabas dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. A1-93 „Dėl Socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ (toliau - Katalogas) naujos redakcijos:

1. Dėl skirtingų terminų nustatant paslaugos teikimo vietą:

Pastebime, kad nustatant paslaugų teikimo vietą, skirtingose Katalogo vietose naudojami skirtingi terminai: vienur rašoma tik “socialinių paslaugų įstaigose”, kitur “įstaigose ir organizacijose” arba tik “įstaigose”. Ši skirtis nėra iki galo aiški. Siūlome visose paslaugose suvienodinti terminus, numatant paslaugų teikimo vietą įstaigose ir organizacijose arba tik socialinių paslaugų įstaigose, preambulėje aiškiai apibrėžiant, kad socialinių paslaugų įstaiga apima visus teikėjus, nepriklausomai nuo jų juridinio statuso: nevyriausybinės organizacijas, savivaldybių ar biudžetines įstaigas. Atitinkamai reikia koreguoti eil. nr.: 7.1.2, 7.2.2, 7.3.2, 7.4.2, 7.7.2, 7.8.2, 9.1.2, 9.2.2, 9.4.2, 9.5.2, 9.6.2, 12.2.2, 12.3.2, 12.4.2, 12.5.2, 12.6.2, 12.7.2, 12.10.2, 12.12.2, 12.14.2., 12.16.2, 13.1.2.

2. Dėl mobilus darbo su jaunimu paslaugos (eil. nr. 7.6):

2.1. Atkreiptinas dėmesys, kad mobilus darbas su jaunimu yra atvira darbo forma skirta visiems, taip pat priskiriama prevencinėms paslaugoms. Vadinasi, savo esme ji turi būti orientuota ne tik į specifines pažeidžiamas grupes, o į visus asmenis, kurie susiduria su iššūkiais ir turi poreikį nurodytai paslaugai. Tik tokiu būdu galima užtikrinti, kad paslauga veiks prevenciškai ir užkirs kelią socialinės rizikos gilinimui. Atitinkamai siūlome išplėsti paslaugos gavėjus, sudarant galimybę paslaugą teikti visiems jaunuoliams.

2.2. Paslaugos apibrėžtyje NSMOT nariai taip pat pasigenda veiklos, kuri skatintų asmens tobulėjimą, išigalinimą veikti ir spręsti kylančias problemas bei stiprintų ryšį su bendruomene. Todėl siūlome apibrėžtį papildyti sekančiais:

Teikiant paslaugą, siekiama padėti jaunimui **tobulėti, spręsti kylančias problemas, stiprinti ryšius su bendruomene**, įsitraukti į arčiausiai jo esančią darbo su jaunimu infrastruktūrą, savanorišką veiklą ir jaunimo organizacijų veiklą, užtikrinant turiningą laisvalaikį, ugdymą(si) ir socialinę integraciją, įgalinti jaunimą aktyviai veikti jaunų žmonių gyvenamojoje teritorijoje

3. Dėl Transporto organizavimo paslaugos (eil. nr. 9.5):

- 3.1. NSMOT narių vertinimu, dabartinis paslaugos pavadinimas yra aptakus, neatspindi paslaugos turinio ir apibrėžia ne pati pavėžėjimą, o (su)organizavimą. Siūlome transporto organizavimo paslaugos pavadinimą keisti į “Pavėžėjimo ir asistavimo paslauga”.
- 3.2. Siūlome į paslaugą teikiančių specialistų kategorijas įtraukti atskirą, naują specialistą asistentą – vairuotoją. Pažymėtina, kad šias paslaugas turėtų vykdyti asistentai – vairuotojai, kurie turi būti išklause specialiuosius mokymus, kurie suteiktų žinias ir gebėjimus, kaip saugiai pervežti žmones su negalia, kaip naudotis skirtingais keltuvais, kaip privažiuoti prie rampos ir kitas specifines žinias, susijusias su asmens pavėžėjimu. Šiuo metu organizuojami individualios priežiūros darbuotojo kursai nesuteikia reikalingų žinių ir įgūdžių šiai paslaugai teikti.

4. Dėl palydėjimo paslaugos socialinę riziką patiriantiems asmenims (eil. nr. 12.4):

- 4.1. Šios paslaugos gavėjai - didelę atskirtį patiriantys asmenys, kurie beveik be išimties turi įsiskolinimų perduotų antstoliams priverstiniam išieškojimui (nuo administracinių teisės pažeidimų iki teismo priteistų kitų asmenų išlaikymo alimentų). Skolos yra vienas pagrindinių įsidarbinimo ir socialinės integracijos barjerų. Šiems asmenims būtina teikti skolų konsultavimo paslaugas, tarpininkavimo tarp asmens ir antstolio paslaugas. Todėl siūlome apibrėžti papildyti sekančiai:
- Paslaugos, kuriomis siekiama padėti asmeniui prisitaikyti prie socialinės aplinkos, gauti reikiamą informaciją ir (ar) priėjimą prie socialinės paramos sistemos, atkurti ir (ar) sustiprinti ryšius su artimaisiais, ***spręsti įsiskolinimų, perduotų antstoliams priverstiniam išieškojimui problemas***, ugdyti jų gebėjimus spręsti kylančias socialines ir kitas problemas, atgauti darbui reikalingus įgūdžius, ir (ar) jų įgyti, visapusiškai palengvinti asmens socialinę integraciją.
- 4.2. Siekiant, kad problemos būtų sprendžiamos efektyviau, siūlome išplėsti paslaugų gavėjų grupę, kad paslaugas galėtų gauti asmenys, kurie vis dar atlieka bausmę. Taip pat svarbu į paslaugų gavėjų grupę įtraukti žmones priklausomus nuo azartinių lošimų. NSMOT nariai jau kurį laiką stebi su azartiniais lošimais susijusias problemas ir teikia pagalbą nuo jų priklausomiems asmenims. Paskutiniu metu viešojoje erdvėje nuskambėję įvykiai atskleidė skaudžias problemas, susijusias su priklausomybėmis nuo azartinių lošimų, tuo tarpu paslaugos šiems asmenims nėra teikiamos. Šios paslaugos turi būti teikiamos asmenims remiantis savideklaracijos principu: asmenims sąmoningai pripažinus, kad jie turi priklausomybę nuo azartinių lošimų. Svarbu suprasti, kad asmenys, kurie pripažįsta turintys priklausomybę, yra pasirengę priimti atsakomybę už savo veiksmus ir siekia pagerinti savo ir artimųjų gerovę. Kova su priklausomybe azartiniais lošimams yra

sudėtinga dėl jų potencialaus poveikio žmonių psichinei sveikatai ir socialinei gerovei. Lošimų priklausomybė, finansiniai nuostoliai, šeimos problemos ir kitos neigiamos pasekmės gali būti sunkiai kontroliuojamos ir reikalauti kompleksinių sprendimų. Todėl priklausomiems nuo azartinių lošimų turi būti suteikta reikalinga pagalba.

Todėl eil. nr. 12.4.1 siūlome papildyti:

Asmenys, kuriems iki galimo lygtinio paleidimo arba baismės pabaigos liko nemažiau 6 mėn., iš laisvės atėmimo baismės atlikimo vietų paleidžiami (paleisti) asmenys, nuo kurių paleidimo iš laisvės atėmimo baismės atlikimo vietos dienos praėjo ne daugiau nei 12 mėn., alkoholi ir (ar) kitas psichoaktyviausias medžiagas žalingai vartojantys asmenys ir (ar) nuo alkoholio ir (ar) kitų psichoaktyviųjų medžiagų priklausomi asmenys, nuo kurių išėjimo iš psichologinės-socialinės reabilitacijos įstaigos dienos praėjo ne daugiau nei 12 mėn., ***nuo azartinių lošimų priklausomi asmenys, kurie patys kreipiasi į paslaugos teikėjus.***

4.3. Atitinkamai siūlome, į paslaugos teikimo vietą (eil. nr. 12.4.2) įtraukti įkalinimo įstaigas.

4.4. Atsižvelgiant į tai, kad šios grupės turi išsiskolinimų, į paslaugą teikiančių specialistų kategorijas siūlome įtraukti socialinių paslaugų įstaigų/ organizacijų teisininkus ir kitus specialistus.

5. Dėl socialinės priežiūros šeimoms paslaugos dažnumo (eil. nr. 12.5.3):

5.1. Socialinio darbuotojo lankymosi dažnį reikėtų nustatyti atsižvelgiant į pagalbos vaikui ir (ar) šeimai poreikio vertinimo metu nustatytus rizikos veiksnius, įvertinus šeimoje vyraujančią problematiką ir fiksuoti atvejo vadybos posėdyje sudarytame individualiame pagalbos plane. Siūlome "Socialinio darbuotojo apsilankymas šeimos namuose – pagal poreikį, bet ne rečiau kaip vieną kartą per dvi savaites (...)" keisti į ***"Socialinis darbuotojas lankosi šeimos namuose vadovaudamasis šeimos Pagalbos plane nustatytu dažniu"*** arba ***"Socialinis darbuotojas lankosi šeimos namuose ne rečiau kaip kartą per 2 sav., išskyrus išskirtinius atvejus (pvz.: kai vaikas negyvena teisinio atstovo namuose, didėjančiam pavojumui savarankiškai spręsti iškilusius sunkumus)"***.

Lankymasis šeimos namuose kartą per 2 savaites gali būti perteklinis, kai:

- teisinio atstovo namuose negyvena vaikai (pvz.: išsiskyrusios šeimos);
- teikiama ilgalaikė kitų specialistų pagalba (psichosocialinė mobili komanda, šeimos nariai reguliariai lankosi pas psichologą ir kitus specialistus);
- šeimai savarankiškėjant (arba esant aukšto savarankiškumo) naudingas mažėjantis intervencijos intensyvumas.

5.2. Nurodytas paslaugos teikimo dažnumas t.y. ne mažiau kaip 10 val. per savaitę, jei šeimoje yra vaikų iki 24 mėnesių amžiaus arba vaikų su negalia iki 36 mėnesių amžiaus, keltų grėsmę pertekliniam specialisto įsikišimui į asmeninį šeimos gyvenimą bei privatumą, kas

mažintų vieno iš pagrindinių tikslų siekimo - šeimos pajėgumą savarankiškai ugdyti bei auklėti vaikus.

Tais atvejais, kai pastebima, kad šeima nepajėgi pati užtikrinti savo vaikų saugumo bei interesų, paprastai reikalinga intensyvi kompleksinė pagalba. Todėl imamasi tokių veiksmų, kaip vaiko situacijos pervertinimas, esant būtinybei nustatomas apsaugos poreikis, ko pasekoje skiriama laikinoji priežiūra, kuri gali būti vykdoma ir institucijoje, kur gaunama reikalinga intensyvi pagalba. Įpareigojimas - visose šeimose, kuriose yra vaikų iki 24 mėn. ar su negalia iki 36 mėn., lankytis ne mažiau kaip 10 val. kels grėsmę, kad organizacijos nuspręš neteikti šios paslaugos siekiant apsaugoti šeimą nuo perteklinės intervencijos, nes tokių šeimų, kurioms reikėtų kasdienio specialisto lankymosi NSMOT narių praktikoje yra mažuma.

6. Dėl vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos (eil. nr. 12.14):

Palaikome paslaugos teikimo trukmės ir dažnumo nustatymą pagal vaiko poreikį. Šiuo metu galiojantis reglamentavimas, kad vaikui per savaitę vaikų dienos centro (toliau - VDC) paslauga turi būti teikiama ne mažiau kaip po 12 val., yra itin griežtas ir ne visada atliepia realius vaiko poreikius: daliai vaikų, kol jie pratinasi prie VDC aplinkos, paslauga teikiama trumpiau, o vaikams, kurie jau ilgesnį laiką gavo VDC paslaugas, įgijo tam tikrų įgūdžių ir jau nebe taip dažnai naudojami VDC paslauga, svarbu atsiskirti palaipsniui, taip pat jiems svarbus palaikymas tampant vis labiau savarankiškais. Dalis vaikų, dažniausiai paaugliai, taip pat turi poreikį trumpesniems paslaugoms VDC, arba jie lanko būrelius ir ten įgyja kitų gebėjimų, bet tokiu atveju VDC nukenčia finansiškai, nes jie negauna pilno finansavimo iš savivaldybės. Taip pat pasitaiko atvejų, kad VDC, pranešę vaiko teisių apsaugos specialistams apie galimą smurtą prieš vaikus, sulaukia tėvų nepasitenkinimo, vaikai nebeleidžiami į VDC, dėl to VDC netenka dalies finansavimo. Vaikų įsitraukimui į paslaugas numatyta apimtimi įtaką daro ir mokyklinės atostogos, kai vaikai išvyksta su šeima arba jie praleidžia didelę dalį atostogų pas senelius. Tais atvejais, kai vaikams paslauga teikiama trumpiau, nei numatyta Kataloge, finansiškai nukenčia VDC, nes tuomet jie netenka savivaldybės skiriamo finansavimo arba jis yra mažinamas, nors tuo metu realios jų išlaidos beveik nesumažėja. Naujas reglamentavimas padės labiau atliepti vaikų individualius poreikius ir paslaugas teikti atviriau visiems vaikams pagal jų lankymo poreikį ir galimybes.

7. Dėl Socialinių paslaugų, kurias teikia socialines paslaugas teikiantys fiziniai asmenys:

Nepalaikome, kad socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo paslaugą (eil. nr. 23.2), palydėjimo paslaugas jaunuoliams (eil. nr. 23.3) ir palydėjimo paslaugas socialinę riziką patiriantiems asmenims (eil. nr. 23.3) galėtų teikti fiziniai asmenys. Teikiant paslaugas šioms pažeidžiamoms grupėms, labai svarbu užtikrinti jų saugumą ir gerovę. Tai gali reikalauti specialių žinių ir išsilavinimo apie šių žmonių poreikius ir elgseną bei gebėjimo tinkamai reaguoti į bet kokius potencialius saugumo arba sveikatos grėsmes. Šiuos įgūdžius

gali turėti tik kvalifikuoti specialistai arba organizacijos, turinčios reikiamą patirtį ir resursus, kad paslaugos būtų teikiamos atsakingai ir saugiai, gerbiant klientų orumą ir gerovę.

Direktorė Aistė Adomavičienė